

การใส่ปุ๋ยในแปลงกล้า

ควรใช้มูลสัตว์หรือปุ๋ยคอกในอัตรา 500 กรัม (น้ำหนักแห้ง) ร่วมกับปุ๋ย 16-16-8 อัตรา 10 กรัม ต่อพื้นที่ 1 ตารางเมตร หว่านรองพื้นก่อนหว่านเมล็ดพันธุ์ 1 วัน หรืออาจแยกหว่านปุ๋ย 16-16-8 ที่ 10-15 วัน หลังหว่านเมล็ดก็ได้ แต่ในช่วง 7 วันก่อนถอนกล้าไม้ ควรให้ปุ๋ยในโตรเจน

การจัดการปุ๋ยในแปลงนา

1. การหมุนเวียนใช้เศษวัสดุอินทรีย์ในไร่นา

ควรหมุนเวียนใช้เศษวัสดุอินทรีย์ในไร่นา เพราะในระยะยาวจะทำให้ความอุดมสมบูรณ์ของดินดีขึ้น และผลผลิตสูงขึ้น ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การไถกลบฟางข้าว การใส่ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก แกลบดิบ เป็นต้น การใส่เศษวัสดุอินทรีย์ในไร่นายังเป็นสิ่งจำเป็นในพื้นที่ที่ใส่ปุ๋ยที่ไม่มีธาตุโพแทสเซียมเป็นองค์ประกอบ เช่นปุ๋ยสูตร 16-20-0 เพราะเศษวัสดุอินทรีย์เหล่านี้จะมีธาตุโพแทสเซียมในปริมาณสูง

2. การใช้ปุ๋ยอินทรีย์

การใส่ซากพืช เช่น กระจดินณรงค์ ชีเหล็ก กระจดินเทพา ใบเสี้ยว เป็นต้น ควรไถกลบก่อนปักดำ ข้าวประมาณ 1-2 สัปดาห์ ในอัตราประมาณ 250 กก. น้ำหนักแห้ง/ไร่/ปี เป็นอย่างน้อย และควรใส่ร่วมกับปุ๋ยเคมี เพื่อให้ธาตุอาหารเพียงพอต่อการเจริญเติบโตของข้าว แต่วิธีการตัดแล้วนำไปใส่ในแปลงนาอาจยุ่งยากในการปฏิบัติ การนำเอาวิธีการนี้ไปปฏิบัติอย่างง่าย ๆ คือการปลูกไม้ยืนต้นเหล่านี้บนคันนาหรือตามบริเวณที่ว่างในนา เมื่อต้นไม่เจริญเติบโตพอเหมาะจึงตัดกิ่งก้านและใบเป็นปุ๋ยใส่ในแปลงนา ชนิดต้นไม้ที่มีความเหมาะสมสำหรับปลูกในนาควรมีทรงพุ่มไม่ใหญ่จนเกินไป เจริญเติบโตเร็วและมีความทนแล้ง ดังเช่น ต้นไม้ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

การใช้ปุ๋ยพืชสด ที่ควรใช้มี 2 ชนิดคือ โสน และแห่นางดำ สำหรับโสน เช่น *A. afraspera* และ *S. rostrata* ควรปลูกก่อนนา โดยหว่านเมล็ดพันธุ์ในอัตรา 4-5 กก./ไร่ เมื่อดินมีความชื้นเพียงพอแล้วไถกลบ เมล็ดจะทยอยงอกเอง ในดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำควรใส่ปุ๋ยฟอสเฟตให้โสนในอัตราประมาณ 8 กก. P_2O_5 /ไร่ หรือปุ๋ยคอกในอัตรา 500 กก./ไร่ เพื่อเร่งการเจริญเติบโต ควรไถกลบโสนก่อนปักดำข้าว ประมาณ 2-3 สัปดาห์ หากไถกลบแล้วปักดำทันทีจะทำให้กรดอินทรีย์ที่เกิดจากการย่อยสลายโสนเกิดเป็นพิษต่อข้าวจนส่งผลต่อการเจริญเติบโตและทำให้กล้าข้าวบางส่วนตายได้

ส่วนการใช้แห่นางดำ เช่น *A. pinnata*, *A. caroliniana* และ *A. microphylla* ทำได้ทั้งก่อนและหลังการปักดำหรือใช้ทั้งสองวิธีร่วมกัน การเลี้ยง

ก่อนปักดำ ควรเริ่มเลี้ยงประมาณ 3 สัปดาห์ก่อนปักดำ แล้วไถกลบในช่วงปักดำ ส่วนการเลี้ยงหลังปักดำควรเริ่มเลี้ยงทันทีที่ปักดำเสร็จ ทั้งสองวิธีมีวิธีการจัดการโดยทั่วไปเหมือนกันคือใช้อัตราเชื้อพันธุ์แห่นางดำ 50-100 กก./ไร่ ควรใส่ปุ๋ยฟอสเฟตเพื่อเร่งการเจริญเติบโตด้วยโดยแบ่งใส่ 2 ครั้ง ครั้งแรกในวันหว่านเชื้อพันธุ์ และครั้งที่สองเมื่อแห่นางดำมีอายุ 7-10 วัน อัตราครั้งละ 3 กก. P_2O_5 ต่อไร่ ในนาดินทรายควรใส่ปุ๋ยโพแทสเซียมด้วยโดยใส่ในวันที่ใส่เชื้อพันธุ์ แห่นางดำเช่นกัน ในอัตรา 3-4 กก. K_2O ต่อไร่ การเลี้ยงแห่นางดำทั้งสองวิธีนี้ให้ผลผลิตข้าวไม่แตกต่างกัน แต่ในการทำนาอาศัยน้ำฝนเช่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ไม่สามารถควบคุมเรื่องน้ำได้ การเลี้ยงขยายแห่นางดำพร้อมปักดำข้าวจะสะดวกในการปฏิบัติมากกว่า

นอกจากโสนและแห่นางดำแล้ว ยังมีพืชตระกูลถั่วอีกหลายชนิดที่สามารถใช้เป็นปุ๋ยพืชสดในนาข้าวได้ เช่น ถั่วเขียว ปอเทือง ถั่วพราง ถั่วพุ่ม เป็นต้น โดยอาจหว่านก่อนข้าวแล้วไถกลบก่อนการปักดำ ในระยะที่พืชปุ๋ยสดเริ่มออกดอก หรือหว่านพร้อมการหว่านข้าวก็ได้

การปลูกพืชตระกูลถั่วก่อนข้าวเพื่อเป็นปุ๋ยพืชสด

3. การใช้ปุ๋ยเคมี

ควรใส่ปุ๋ยข้าวตลอดฤดูกาล 3 ครั้งคือ ครั้งที่ 1 เป็นการใส่ปุ๋ยรองพื้นคือใส่ปุ๋ยแล้วไถหรือคราดกลบก่อนปักดำ 1 วัน หรือใส่ในวันปักดำหรืออาจจะใส่หลังจากปักดำแล้ว 7-15 วัน (เมื่อต้นข้าวตั้งตัวแล้ว) โดยในนาดินเหนียวแนะนำให้ใช้ปุ๋ยสูตร 16-20-0 หรือ 20-20-0 ในอัตรา 20-25 กก./ไร่ ส่วนในนาดินร่วนปนทรายหรือดินทรายแนะนำให้ใช้ปุ๋ยสูตร 16-16-8 หรือ 18-12-6 ในอัตรา 20-25 กก./ไร่ การใส่ปุ๋ยครั้งที่ 2 แนะนำให้ใส่ปุ๋ย 46-0-0 อัตรา 5 กก./ไร่ หรือปุ๋ยแอมโมเนียมซัลเฟต อัตรา 10 กก./ไร่ ที่ระยะข้าวแตกกอ ส่วนการใส่ครั้งที่ 3 ใส่ปุ๋ยชนิดและอัตราเดียวกันกับครั้งที่สอง ที่ระยะกำเนิดช่อดอก

